

Alþingi
Erindi nr. P 138/10S8
komudagur 1.2.2010

VIÐSKIPTARÁÐ
ÍSLANDS

Nefndasvið Alþingis
Iðnaðarnefnd
b/t. Brynhildar Pálmarsdóttur
nefndarritari
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 1. febrúar 2010.

Efni: Frumvarp til laga um heimild til samninga um gagnaver í Reykjanesbæ (320. mál).

Viðskiptaráð þakkar nefndinni fyrir það tækifæri að fá að veita umsögn um ofangreint frumvarp sem felur í sér að iðnaðarráðherra verði heimilt að gera fjárfestingarsamning f.h. ríkisstjórnarinnar vegna uppbyggingar gagnavers í Reykjanesbæ.

Líkt og kemur fram í greinargerð frumvarpsins þá mun aukin erlend fjárfesting og auknar útflutningstekjur eiga stóran þátt í að stuðla að efnahagslegri endurreisn Íslands. Því fagnar Viðskiptaráð frumvarpi þessu og þeirri viðleitni ráðherra og ráðuneytisins til að leggja lód sín á vogarskálar þessa umfangsmikla verkefnis.

Að mati ráðsins er hins vegar mikilvægt, fyrir frekari vinnu á þessu sviði, að ráðuneytið og iðnaðarnefnd skoði frekar þrjú atriði sem varða með beinum hætti umhverfi erlendra fjárfestingar hérlendis. Í fyrsta lagi þurfa stjórnvöld á næstu misserum að leggja í markvissa vinnu við gerð tvíhliða samninga um gagnkvæma vernd fjárfestinga (e. Bilateral Investment Treaties, BIT's) við helstu viðskiptalönd Íslands. Samningar af þessu tagi ráða miklu um fjárfestingarákvarðanir erlendra aðila, en samningarnarnir fela í sér að fjárfestar hvors ríkis skuli njóta fullrar verndar og öryggis á landsvæði hins ríkisins sem og að ekki verði gripið til neinna óréttmætra aðgerða er varða fjárfestingu þeirra. Því miður er Ísland augljós eftirbátur flestra ríkja þegar kemur að gerð slíkra samninga. Þrátt fyrir að vera eitt af stofnríkjum Alþjóðastofnunarinnar um lausn fjárfestingardeilna (e. International Centre for Settlement of Investment Disputes) árið 1966 hafa aðeins 11 slíkir samningar verið gerðir hérlendis sbr. svör utanríkisráðherra við fyrirspurn á Alþingi (123. þingmál). Þetta setur Ísland í 123. sæti af 174 ríkjum sem gert hafa slíka samninga.

Líkt og kemur fram í svari ráðherra þá hafa nýlegir fríverslunarsamningar, svokallaðir 2. kynslóðar samningar, ákvæði er varða vernd fjárfesta og lausn deilumála. Þau ákvæði ná hins vegar skemur en ákvæði samninga um gagnkvæma vernd fjárfestinga auk þess sem flestir fríverslunarsamningar, við helstu viðskiptalönd Íslands, eru 1. kynslóðar samningar sem kveða lítið sem ekkert á um þetta efni. Það er því full þörf á að leggja í frekari vinnu á þessu sviði, en hvað það varðar þá var tillaga til þingsályktunar þess efnis lögð fram í byrjun nóvember á síðasta ári sem hefur ekki verið tekin til þinglegrar meðferðar.

Í öðru lagi þarf að endurskoða lög um samningsbundna gerðardóma og uppfæra til samræmis við þann lagaramma sem gildir erlendis. Núgildandi lög eru frá 1989 og endurspeglu að litlu leyti þá miklu þróun sem hefur átt sér stað á alþjóðlegum vettvangi á sviði úrslausnar ágreiningsmála. Skilvirk úrlausn ágreinings vegur þungt við mat á vernd fjárfestinga og óbreytt löggjöf mun að mati Viðskiptaráðs ekki hafa jákvæð áhrif á það mat. Vegna þess hefur ráðið undanfarið ár í samstarfi við teymi sérfræðinga hvatt dómsmálaráðuneytið til leggja í endurskoðun laga um samningsbundna gerðardóma, en án árangurs.

Endurskoðun af því tagi varðar ekki einungis frekari vinnu við að laða að erlenda fjárfestingu heldur snertir það frumvarp sem hér er til umsagnar með beinum hætti. Ef lítið er til 8. gr. frumvarpsins, sbr. 20. gr. fjárfestingarsamningsins, er þar opnað fyrir gerðarmeðferð komi til ágreinings milli aðila. En samkvæmt 18. gr. samningsins skulu um hann gilda íslensk lög. Fari því svo að ágreiningur komi upp og annar aðillinn vísar honum til gerðardóms liggur fyrir að grundvöllur gerðarmeðferðar mun byggja á áður nefndum lögum, sem háð eru talsverðum annmörkum.

Í þriðja og síðasta lagi þarf að hraða ferlinu við gerð einstakra fjárfestingarsamninga. Ferli þess samnings sem þetta frumvarp varðar tók 15 mánuði í það heila sem er of langur tími að mati ráðsins. Ljóst er að breyttar efnahagsaðstæður höfðu áhrif þar á, en að þessu verkefni loknu er rétt að skoða hvort almennt sé unnt að hraða ferli af þessu tagi. Ein leið í þeim efnum gæti verið sú að skipa formlegan viðræðuhóp íslenskra stjórnvalda um erlenda fjárfestingu. Hópurinn hefði forræði á ferlinu allt þar til drög að samningi yrðu kynnt ríkisstjórninni til endanlegrar ákvörðunar. Þá væri það jafnframt hlutverk hópsins að útbúa aðgengilegar upplýsingar um ferlið, en slíkar upplýsingar gætu nýst innlendum aðilum til kynningar á fjárfestingarkostum hérlendis t.a.m. Íslandsstofu. Að þessum viðræðuhópi gætu komið fulltrúar iðnaðarráðuneytisins (atvinnuvegaráðuneytisins ef af verður), fjármálaráðuneytisins, toll- og skattfirvalda, Sambands Íslenskra sveitarfélaga og ýmsir sérfræðingar. Auk þess gæti hópurinn starfað með eða óskað umsagnar frá nefnd um erlenda fjárfestingu.

Með fyrirkomulagi af þessu tagi mætti að mati Viðskiptaráðs hraða til muna ferli erlendra fjárfestinga hérlendis ásamt því að samræma upplýsingagjöf og byggja upp og varðveita þekkingu og reynslu á þessum málaflokk inni stjórnarsýslunnar.

Viðskiptaráð leggur til að frumvarpið nái fram að ganga.

Virðingarfyllst,

Haraldur I. Birgisson

Haraldur I. Birgisson
aðallögfræðingur Viðskiptaráðs